

Q. B. V.
DISSERTATIO GRADUALIS
DE

PRECIBUS
ARMATIS,

Quam
Consensu ampl. Senat. Phil. in illust. acad. Aboënsi,
PRÆSIDE

VIRO CL.

ALGOTHO A.
SCARIN,

Hist. & phil. civ. Prof. ord.

ad publicum bonorum examen modeste defere

GABRIEL TALPO

Choralis Aboënsis.

ad diem III. Maji, Anni MDCCCXLV.

ABOÆ, Excud. JOH. KIÆMPPE, Reg. Acad. Typ.

S:æ R:æ M:æ
MAGNÆ FIDEI VIRO,
reverendissimo Patri ac Domino

D. JONÆ FAHLENIO,

S. Theologiæ DOCTORI consummatissimo, diocese-
os Aboënsis EPISCOPO eminentissimo, Academiae i-
bidem PRO-CANCELLARIO magnificentissimo, Vene-
randi Consistorii eccles. PRÆSIDI gravissimo, Scho-
larum per totam diocesin EPHORO accuratissimo,

MÆCENATI MAXIMO.

PRECIBUS Armatis ad limina Tua, reverendissime
PRÆSUL, summa animi devotione propero, non ut te-
merè ad gratiæ Tuæ aram gradum festinare velle videar;
sed ut coram facie Tuâ projecta ille, contra malevo-
lorum insultus, asylum inveniant desideratissimum; immo suo
nitore destitutæ illam ex Tuo reverendissimo Nomine mu-
tuentur lucem, quam ex se, ipse sibi palliceri nequeant.
Et quæquam tenuitatis conscientia, jure meritoque ab hocce
deterrevi deberem ausus, propensissima tamen illa gratia Tua,
eademq; non minor suavitas, quæ radios suos, rutilantis in-

star sideris undique spargit, mihi animum addit omnemque
metum expellit, ut de audacia venia nullus certe addubitem.
Hac mihi spem facit certissimam, futurum, ut chartaceam
hocce munus in perpetua pietatis & obsequii mei fidem,
qua affoles serena suscepturus sis fronte. Haec ita me eri-
git, ut submisse implorare atque obtestari audeam, digneris
reverendissima PRAESUL, spes fortunaeque meas, postquam
in eorum memet nuperrime retulisti numerum, quos
in vineam DOMINI, Tuo sub moderamine mittere
voluisti, in posterum perinde commendatas habere, atque
huc usque eadem cura cordique Tibi fuerunt. Mearum,
quoad vixero, erit partium, ad DEUM calidissima fundere
vota, ut Tuam in ecclesia tamen diu superstes, Teque
fospitem ac incolumem in longos mortalitatis terminos esse
iubeat; quo habeat Finlandia EPISCOPUM optimum: habeant
Camena nostrae PRO-CANCELLARIUM exoptatissimum: ha-
beat denique Familia Tua nobilissima fulcrum & solatium
dulcissimum!

REVERENDISSIMI NOMINIS TUI

Clientis acerosissimus

GABRIEL TÄLPO

VIRO amplissimo atque celeberrimo

**D^N. ALGOTHO A.
SCARIN,**

Hist. & Philol. Civil. Profess. Reg. & Ord. Consist.
Acad. *Adfessori æquissimo, MÆCENATI & PATRONO* ut
certissimo; ita nullo non honoris & observantiæ
cultu æternum prosequendo.

VIRO maxime reverendo atque celeberrimo

**D^N. JOHANNI
BROWALLIO,**

S. S. Theologiæ Doctori & Scient. Nat. Profess.
Reg. & ordin. Ecclesiarum, quæ DEO in Råndæmæ-
ki & Paatis colliguntur *PASTORI* vigilantissimo, u-
triusque Consistorii *Adfessori æquissimo.*

Mæcenati Optimo.

GABRIEL TALPO

VIRO maxime reverendo atque celeberrimo

**D^N. JOHANNI
WALLENIO,**

S. S. Theol. Doct. & Prof. Reg. & Ord. *ANTISTITI* eccl^e. Fenn. Aboëns. gravissimo, utriusque Consistorii *Adessori* æquissimo, ut *NUTRITIO* benignissimo, ita *MÆCENATI* summa animi veneratione ad cineres usque colendo.

VIRO maxime reverendo atque amplissimo

**D^N. GREGORIO
STEENMAN,**

Ling. Orient. Profess. Reg. & ordin. *PASTORI* in Pæmar meritissimo, ante paucos annos itidem *NUTRITIO* indulgentissimo, nunc vero *MÆCENATI* omni obsequii genere ætatem devenerando,

Quo diutius venerabunda mens mea, **MÆCE.**
NATES, in grates humillimas erumpendi
ansam quasivit; eo letior hanc oblatam arripit, &
chartaceum, non nisi materia dignitate commen-
dabile munus hoc ipsum, **VOBIS**, qua
par est reverentia, offert. Suscipiatis **VOS** modo
levissimum licet, certissimum tamen mea in merita
vestra, pietatis pignus. Detis, humillimus oro qua-
soque, hoc favori summo, quod in aere vestro to-
tus licet constitutus, non nisi preces arma-
tas in vicem redhostimenti, reponam. Probe
nostis, mea, inter maximas fortune valetudinis.
que vicissitudines, talia semper fuisse fata, qua
lia utroque parente orbati, & juxta pau-
pertatis onere pressi experiri necessum ha-
bent. Vestrum igitur, nisi, supremo disponente Nu-
mine, in re tenui mea praesto fuisset adminiculum:
VOS, nisi benefacta benefactis cumulavissetis per
longum illud tempus, quo clientela magna **VE-**
STRA memet dignati estis, partim neque inidone-
um memet existimastis, quem institutioni fili-
orum **VETRORUM** adinoveretis, certe emergendi
spe omni penitus excidissem. Vivite itaque **MÆCE.**

NA.

NATES maximi, in patria emolumentum, in
literarum presidium, Vestrorumque omnium solacium
dulcissimum quam dantisime superstites.
Vivite denique in Chentum Vestrorum patro-
cinium exoptatissimum, genere felicitatis omni,
quantum satis fuerit, cumulati.

SUMMORUM NOMINUM VESTRORUM

Culroy humillimus

GABRIEL TALPO.

DISSERTATIONIS SCHEMA

- Paragr. I. De fidelium precibus armatis, earumque in sacris usu.**
- §. II. De precum harum apud gentiles religione.
 - §. III. Precum, quae nostra considerationis sunt, definitionem & divisionem tradit; easdemque sub diversis nominibus, jam olim usitatas fuisse perhibet.
 - §. IV. & V. Curia romana pro instrumento dominationis pro vehenda servasse refert.
 - §. VI. Nec non ceteris de ecclesia hominibus illius epi.
 - §. VII. Preces Pontificum, quantum apud seculi Principes poterint.
 - §. VIII. De precibus publice & privatim in ecclesia armari solitis, agit.
 - §. IX, & X. Turbatis temporibus, quis illarum in civitate usus esse soleat, regum & civium Scandianorum exemplo probat.
 - §. XI. De principum jure primariarum precum disquirat.
 - §. XII. Privatim, quam solerter viri atque femina arma isthaec vibrare soleant, explicat.
 - §. XIII. Armatae mulieri neque Vaticanum JOVEM resistere potuisse, Olympiae Mardachina sub exemplo probat.
 - §. XIV. In republica privatim plurimi, dominis & civibus, armorum genere isto, multum negotii facessere solent.
 - §. XV. De precum armatarum moralitate differit, & de eorum tractationi colophonem imponit.

§. I.

NE ad tædium & nauseam, idque præter rem nostram, evolutioni vocum, quæ in frontispicio dissertationis comparent, immorari videamur; sufficiat verbo saltem indicasse, tironem latinæ lingvæ omnem, qui vel primis labris nomenclatorem aliquem libaverit, quid *preces* & *arma* importent, penitus & omnino edidicisse, ideamque rerum multo diversissimarum animis hominum excitare utrumque vocabulum, quocunque demum modo facta fuerit combinatorum cum iisdem signis, repræsentatio rerum. Ne igitur in re inani & frivola argurari velle videamur, ad evolvendam utriusque vocis homonymiam statim devolvimur; idque eam ob causam imprimis, ne forte quis existimet impræsentiarum nosmet ex alienis fontibus arva irrigare velle nostra, falcemque in alienam, quod dicitur, messem immittere. Occurrit scilicet *precum armatarum* non in civili modo sed & ecclesiastico foro, frequens & crebra mentio. Cumque polliceatur rubrum dissertationis generalem quandam istius argumenti tractationem, diversa genera

2
 nera ejusmodi *preces* recensere, & quæ hujus loci
 non sunt, remove, ab instituto non erit alienum.
 Et quidem primum, quid in foro *theologico* dictum
 velint *preces* armatæ dicendum. De ecclesia fide-
 lium notum est, quod qui *ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ* (A)
 DEUM cœlestem patrem suum adorant, & spiritu
 gratiæ impulsī, ardore & opere, quo fieri potest ma-
 ximo. cœli mœnia quatunt, Deique misericordi-
 am expugnare satagunt, eorum alta vis & operi
 aptatum robur, *armorum* nomine veniat; immo ad
 perviacendum corruptelas seculi hujus, ejusque prin-
 cipatibus terrorem incutiendum, tantundem valeat,
 quantum ad pacem & securitatem terreno hosti
 extorquendam, in justam militiam armatæ civium
 cohortes atque legiones proficere soleant. Loquun-
 tur de militia & armorum genere isto vates sacri;
 non obscure multis Scripturæ locis; piisque ad de-
 clinandas *spirituales* in cœlestibus *versutias*, imo ipsam
 quoque iræ divinæ obstinationem mitigandam, iis-
 dem quam sapissime ului esse solere, testantur.
 De virtute & efficacia *posterioris* generis *armorum*, pro-
 stat dictum Matthæi, de piis fidelibus pronuncians,
 quod per ipsos *vim* *patiat* *regnum* *cœlorum*, iidem-
 que sui peculii faciant atque possessionis. (β)
 Ad alterum *spiritualis* militiæ objectum, diabolus
 puta, & qui illius castra sequuntur, turbam impio-
 rum hominum, propter aditum ad regnum cœlo-
 rum nunquam non pugnam credentibus ciere soli-
 tam,

(α) Joh. IV. 23. (β) Matth. XI. 12.

tam, Paulus respexisse videtur; cum Ephesios suos adhortatur: ut adversus regnum tenebrarum universam *DEI armaturam* induerent, præcipue vero *precibus* omni perseverantia, invigilarent. (γ) Nempe spiritualis luctæ militiæque eadem omnino fors est, quæ hominum in terris belligerantium; ut quemadmodum recte animati & non *Jove* retrogrado nati, in medio furore hostem sæpe suum loco & statione propellere solent; ita qui rem suam serio, pata piis *precibus*, Christiani egerint, illi neque difficulter portas inferni percurrant, Deumque, ubi videtur iisdem conversus in crudelem, intra tam arctos limites constringant, ut ad spirituales militem & Israëlitam quemcumque clamare necessum habeat: ut se *dimittat*, omnemque animi impetum & iracundiam effundere permittat. Quid multis? In *armatis precibus* hujus ordinis atque loci quantum positum sit, piissimorum in sacris bellatorum, regum atque ducum exempla plurima docent, quæ brevitatis causa prætereo. Nostræ ætatis, ecclesiæ, gentisq; Principes neque ignorare, quid ad *arma* & in *armis* piæ *preces* possint, *GUSTAVI* magni Sveciæ regis exemplum docet, quo propius, eo etiam oculis magis arcte inhærens. De illo verò constat, quod cum *DEI* & religionis causam acturus in Germaniam concessisset, appullu in ipso suo, bellatorem exercitum suum monuerit, *pietatem* in societatem *armorum* adscitam atque vocatam, eorum omnem felicitatem abolvere; neque dexteri-

A 2

tati

(γ) Eph. VI. 13. seqq.

4
tati horum tantum, quantum piis precibus militan-
tium, annuere cœli favorem. (d)

(d) Loccen. *histor. S. Goth. libr. VIII p. m. 569.*

§. II.
Fuerunt ista de precibus armatis & conditione illa-
rum, hominum iudicia piorum, qui DEUM
intellexere &, quo decet timore quoque, coluerunt.
Gentilium, quæ fuerit *armatarum precum* religio, per
transennam videre, a proposito neque alienum e-
rit. Etenim cum illi neque semet quidquam effi-
cere posse crederent sine adminiculo suorum Nu-
minum; inde ad conciliandam sibi illorum opem,
nullis non mediis & instrumentis eisdem quoque in-
stitisse legimus. *Deorum* opem unice implorabant,
ut mala averruncarent, commodaque iisdem lar-
girentur quæcunque, *XENOPHONTE* in *Symposiacis* te-
ste. Neque in alium finem *Trojani*, ut ceteras gen-
tes taceam, hostium repentino terrefacti adventu,
Jovem precibus suis conveniebant, quam quod il-
lius opis atque virtutis præsentia plus confiderent,
quam lanceis & apparatus armorum universo
suo.

Jupiter, exclamant, *precibus si flecteris ullis,*
Adspice nos, hoc tantum; Et si pietate meremur,
Da deinde auxilium, Pater, atque hæc omnia firma. (a)

Sed non satis erat *verbis* saltem nuncupare vota
pro imperii & reipublicæ salute. Erant *armatae* pre-
ces eorum quoque. *Altum* vociferabantur, *gladiis*
&

& spiculis, pro more gentis suæ, quique semet incidabant, cumque surdas aures pulsare non raro cedere eosdem inciperet, per vim non illi minus sua Numina in partes vocare & cogere adgressi fuerunt. Fuere *Romani* colendarum religionum magnificentia ceteris non inferiores gentibus. Pro felicitate & potentia civitatis suæ, genti in bellis natæ & educatæ preces & vota in armis nuncupare solemne erat. Præcipuè verò cum alienigenis terris bella sua inferrent, DEOS regionis tutelares, nec non genios urbis primarios, militarem in modum, forti & excelso animo evocasse leguntur. quin, execrationum pertinaciæ suæ tribuerunt etiam, quod provocati Dii, cum simulacris suis, terras hostium identidem destituerint, & sua saltem regione templa & sacrificia sibi fieri permiserint. (β) Quid? ne de *Romanis* temere illud dictum quis existimet, quod Numina sua, vi adhibita compulerint ad pugnandum una secum contra hostes suos, de *Tyriis* ab *ALEXANDRO* obsessis idem legimus. Hi enim a levi quodam homuncione perivasi *Apollinem*, jam jam urbe excessisse suâ, & in hostium semet dereliquisse manus, omni amputata mora, metu ad deteriora credenda proni, aurea catena simulacrum devinciunt, & vinculum aræ *Herculis*, cujus Numini urbem dicaverant, hac inserunt spe atque cautione, ut quem sibi & genti suæ præsidem delegissent, & sacrificiis ætatem percoluissent, urbe non excederet, cum ad sui tutamen ope præstanti illius

illius indigerent quam maxime. Horribilem paganorum cœcitatē & superstitionem detestamur, miramurque gentes, aliàs prudentissimas, ex illa luce *unius veri DEI*, a natura in cordibus hominum accensâ, longe adeo usque deflectere potuisse. Creaturæ, imo ne id quidem, sed umbræ illius saltem eandem tribuunt potestatem, quam *Creatori gens sancta* tribuit, & quo bono consilio subnixâ isthæc suas vires explicare solet ad avertendam a se noxam iræ divinæ, eodem temere illi quoque suos DEOS in ordinem redigere posse sperant. Sed non unice gentilium illa credulitas erat. bella & compedes Diis suis *Tyrîi & Athenienses* precantes interminati sunt; ast cancellis non illi modo circumdedere divos suos (γ) & cum opis eorum indigentes essent, vi subegere ad præstandum quidquid illorum interesse videretur. Quid a *divis* suis sibi fieri velint *pontificii*, quomodo jocularia quæcunque instruere, ad sudorem & lacrymas usque colluctari cum statuis ipsorum, & demum armorum genere eodem, aut saltem cognato, versus eosdem insurgere soleant, cum votis illorum minus respondere velint, qui de sanctis ecclesiæ illius eorumque cultu scripsere, testes sunt locupletissimi. De primo vero genere *precum armatarum* remote ista dixisse sufficiant. Svadet argumentum, & quam quisq; præsumit brevitatis, ut ad illas, quæ nostri fori atque tractationis sunt, *preces* propius accedamus.

(a) Virgil. *Lib. II. Æneid. v. 689.*

(B) Jo. Chr. Cleffel, *antiquit. Germ. Sept. pag. 434.*

(γ) Curt., *Lib. IV. Cap. III. v. 12.*

Igitur per *preces armatas*, quæ nostræ impræsentiarum considerationis sunt, non alias intelligimus sive supplicationes, sive compellationes, quam quæ præfamine quocunq̄, *foris* pio & honesto, ambiendi & habendi conatum regunt: intra sinum vero metum atq̄ve necessitatem occultant, quibus, præter animi sententiam quis ad arbitrium & observantiam voluntatis alienæ, trahitur atq̄ve permovetur. Morem hunc petendi, & quod habere velis, obtinendi, per multa retro secula invaluisse & titulis obtentui sumtis aliis atque aliis, sese exseruisse, nisi qui domi peregrinus & in omni historia hospes fuerit, nemo negabit. Solet autem quidquid precibus infit violenti & armorum vicem subit, vel aperte sese prodere per adjunctam cohortationem atque comminationem, vel latenter obrepere & quasi per posticum sese insinuare. Priori modo, id est simpliciter atq̄ve candide rem adgredienti, facilius quis resistere potest; de altero genere verò, quod de *arte amandi*, idem omnino judicandum censeo. Sicut illa, quo magis eandem quis tecte propinare & verbis velare præsumserit, eo ad concupiscendum homines, magis inflammat; ita quo magis in hac arte animum quis in altitudinem abscondere possit, eo ad stringendum alterum, & consensum ipsi extorquendum plus ponderis hujus preces habere sint censendæ. Aureæ ætatis homines, ab illa certe non longe remotos, scenam ad illum modum ador-

8
adornare perinde edoctos fuisse, ignorare nos non
sinunt acta temporum illorum. Nutibus agere cum
inferioribus, magnæ fortunæ, illo neque tempore in-
solens erat: & nisi tranquilla potestate fierent,
quæ conjicienda erant, per vim metumque res pa-
lam geri cœpit. De *DIONYSIO* juniore in epistolis
PLATO ipse refert, (a) quod cum ex Græcia
in Siciliam semet venire vellet, non magis literariæ
institutionis, quam moderatiōis in civitate rei-
publicæ instituendæ intuitu, submissam placide ora-
tionem primum subjecerit; cum vero mentem
ejus de statu suo labefacere non posset occulta vis,
precibus superbam mox adjunxerit *cohortatio-*
nem. Quid verò per cohortationem precibus adjun-
ctam indigitare voluerit, paucis interjectis Philo-
sophus declarat, dicens: *αι μεγάλων δεισέσις υπεισιτέλει α-*
νάγκη εις αυτον, id est: *preces tyrannorum necessitate permixtæ*
sunt. Id vero non præter rem, neque veritatem
PLATO. Etenim cum institutum discedendi suum
post paulo aperiret, repulsam & consilium de non
dimittendo vicissim, qua arte occultaverit princeps,
statim prodit, cum honoratiōis & magis commo-
dæ habitationis specie in vicinam arcem illum duci
curaret, unde *nauta*, non modo non prohibente illo, sed
neque nisi iubente atque mittente, hominem abducturus esset.
Sequioribus seculis, quibus, in locum teli, magis ma-
gisque poliri cœpit lingua, mentis suæ non sem-
per fidus interpret, ratio agendi hæc ipsa, eadem-
que falsitati proxima magis increbescere cœpit;
præ-

9
præsertim in republica, postquam pro fundamentali
in politicis regula *TIBERII* symbolum assumitum est,
& aliud spe, aliud specie simulationis ostentare pro
prudencia habetur. Igitur in civitatibus, quo ma-
gis se diffundere cœpit mos ille, *larvatum* inceden-
di, eo machina hæc quoque, *vocem & stilum* ex ar-
te contorquendi, pluribus in usu gentibus esse cœ-
pit. Rationem, qui semper fiat, ut potentiorum
preces necessitatem indivulso quasi nexu tecum in
consortio habeant, *PUBLIUS STRUS* non obscu-
re docet, cum potentioribus resistere idem esse,
atque periculum sibi quærere docet, eoque sine *co-
gere rogando*, ait, *quisque roget, potentiores*. Illud vero
mimographi effatum Romanum, ne quadrare quis
existimet in illam modo civitatem, *ZOZIMUM* ex
Græcis & quidem Constantinopolitana aula scri-
ptorem allegare juvabit. Meminit etiam ille *preces*
hujus generis, nempe *armatarum*, cum *πειραιεύων*
illam cum humilioribus agendi rationem superiorum
appellat (β): *CICERONI* utrum græcus scriptor debe-
at vocabuli acumen illud, probe non scio. Id cer-
tum non in epistolis (γ) solum ab ipso adhibitum,
sed & *TACITO* neq; ignorari ista animi in altitudinem
compositi insignia, cum *preces* esse ait, *quibus contra-
dicti nequeat* (δ). Ne quid de *SVETONIO* dicam,
qui *tacitas* easq; *minaces* efflagitationes pariter appel-
lat (ϵ). Hæreo in exemplis, & in quantum e-
odem referri queat *Sveticum*: *Bedia* enim *med go-
do och endo*, aliis dispiciendum relinquo.

Dixi modo in *civitate* simulationis *machinam* hanc ipsam, aliquando adornari posse sine fraude atq; peccato, præsertim non carere illa posse, quibus tota commissa sit *respublica*. Sed cum quæ permittunt illi sibi, qui in *civitate* cum imperio sunt, eadem vitæ generi suo convenire putant illorum non pauci, qui res suas separatim habent, formam *barum* precum considerare, & quam audaciam sibi earum in rem suam adhibendarum publice privatimque facere soleant diversæ conditionis homines, per transfennam intueri animus est. Sint igitur *preces armate* vel publicæ vel privatæ. Quæ vero in luce orbis & urbis vertari amant, ad ordinem *politieum* modo, nonnunquam etiam *ecclesiasticum* spectare sunt censendæ.

(a) *confer. Epist. Platon. VII.*

(b) *Lib. I.*

(c) *Lib. IX Epist. XV. ad Attic.*

(d) *Hist. Lib. IV. Cap. XLVI. v. 10.*

(e) *In vit. Titi Flav. Vesp. Cap. V: v. 3.*

§. IV

IN *facris* non materiale aurum neque seculi arma proficere, sed precum non improbam vim saltem, ad expugnandam cœli arcem valere, jam ante diximus. Aliis itineribus quicumque Olympum perfringere, sibi aliisque viam ad cœlestia aperire adgressi sint, illos armis suis obrutos & sepultos fuisse, una cum *facris*, profani contentiunt scriptores. Ast quamvis prostent monumenta conatus

irriti illius, ad *ARMA* carnalia magis quam spiritua-
 lia tamen religiosorum mentes identidem respe-
 xisse, iisdemque non Iovem modo fulminis jacula-
 torem terrere aggressos fuisse, verum ad pingve-
 dinem terræ Principibus præripiendam, primum
precibus fallere ausos fuisse, mox *minas* regaliter ad-
 jecisse, tralatitium est. *REX* ipse *sacrorum*, post-
 quam universalem in omnes terræ partes affectare
 monarchiam & infinitarum gratiarum profusionem
 ad se solum spectare voluit, ut in bene meritos be-
 neficia erogandi occasionem haberet, revera autem,
 ut seculi principes opibus emungeret, blandam
 vim precibus crebro immiscuisse, & cum ista non
 proficeret, lapides & fulmina ostentasse legitur.
JULIUS secundus, qui seculo ante reformatio-
 nem proximo sedit, ut cæteros taceam, artem per-
 vincendi reges gnathonicam illam, ad unguem cer-
 te percussit. De illo enim legimus, quod ad de-
 merendum Galliæ regem, qui a partibus ejus sta-
 ret, *christianismi* elogium eidem in proprietatem non
 solum tribuerit, sed & carmina gratiarum agenda-
 rum in precatoria domo sua, pro obtinenda victo-
 ria quotidie cecinerit. postea vero quam apud Ra-
 vennam victus, suas in cassum preces suas esse vi-
 deret, plalterium, nescio quo svadente genio, in
 ignem abjecerit; & cum nulla via victoriam cælo
 semet extorquere posse videret, claves in Tiberim
 ignominiose abjecerit, & quam non sua virtute
PETRUS, eandem *PAULO* armigero, causam semet

disceptaturum *ipsum*, edixerit (α). Plurima in re-
ges, eademque obvia prostant ejusmodi à pontifi-
cibus servatæ piæ importunitatis exempla, quorum
ne nostram infrequentem ætatem esse, falso sibi
quis persvadeat, cum veteri Roma, præsentem con-
ferre juvabit, & quam perpetuo sibi similis sit, a-
nimadvertere. Nempe de *VESPASIANO* patre legi-
mus, quod ad accipiendum latum clavum *convitio*
parentis magis quam precibus illius permoveri se-
met passus fuerit (β). De *JOSEPHO* Imperatore nu-
perrimo itidem legimus, quod cum Latii Pater il-
le *CLEMENS* reverentiam, qualem expeteret, filio
nullam precibus eblandiri posset, *rebellis* convitio &
crepitantibus armis suis eundem mox persequi, non
religioni sibi duxerit (γ). Pontificis modo memo-
rati utriusque, ut & precum utrinque adhibitarum
vim & præsumptionem fuisse satis magnam quisque
videt. Erat id ipsum, si quæ res alia, christianismo
fucum facere, & sub prætextu religionis ambitum
Zeli præposterum turpissime proferre velle. Quan-
tum verò inter τὸ θεομαχεῖν *JULII*, a quo non mul-
tum distabat *Clementina* animositas; itemque *JA-
COBI* in lacris fidei πληροφροσῶν intercedat discrimi-
nis, quantum intersit preces armatas ecclesiæ
vere tales, & carmina casta pontificum, perplexè
nemo videt.

(α) Hubners politische frag, III. pag. 149.

(β) Sveton. lib. VIII. Cap. 2.

(γ) Jægers Hist. pol. & eccl. ad an. 1708. p. m. 251. seqq.

§. V.

ATque ad illos non unius generis, neque simplicis formæ modos, verus *IMPERIUM* preces & arma sua pontifices adornasse leguntur. In negotiis ad ecclesiam pertinentibus inter homines suæ glebæ, fabulam eandem tutiore mendacio lusisse comperitum est. De sacerdotio vero, ejusque ordinis in admittendis precibus pontificum promptitudine mira, tanto minus dubitandum, quanto certius constat hos totos à nutu eorum dependere, & spem suam omnem in corroboranda auctoritate eorum repositam habere. Nihil igitur prius aut antiquius hisdem in votis esse potest, quam ut expectationi præfulum suorum ex asse satisfaciant. Non cunctandum, neque somniculose rem aggrediendam esse putant, cum pontificum auctoritati vel minimum, opera mancipia sua, addi posse curiculum intelligunt. Causa est: quod capite salvo, salvam quoque videant corporis sui universam compagem: illo vero, motu quocunque nutante, labefactari hæc quoque & ad ruinam inclinare incipiat. Interim quamvis de eo nunquam non persuasissimos hierarchas esse voluerint jura pontificum, quod *flamines* & *seciales* sui, suam versus sanctam sedem nunquam abjiciant neque relinquere queant obedientiam; accidisse tamen invenimus, ut neque nisi abdendo sensus suos, cum ipsis, ceu domesticis agere; precibus quam mandatis hos etiam sibi obstringere & obstrictos tenere consultum duxerint.

Atque

Atque inde *instante rogantibus* hisce, læpius cessisse tribules, *precibusque* obvoluntæ auctoritati eorum, quamvis invitissimos locum dedisse legimus. Inprimis autem in collatione *beneficiorum*, intervenientibus pontificum precibus, ab ordinario conferendi modo procul discessum & extraordinarium plane introductum fuisse, manifestum est. Quoties enim pontifices bene de se meritos, aulæ puta ministeria sua, episcopis, & prælatis ceu *ordinariis collatoribus*, *instante rogando* commendarunt, ut his *primum* vacantia beneficia conferrent; toties hi, ad nutum pontificum semet componentes, *eorum* in collatione beneficiorum coacti sunt habere rationem, quos, si pro arbitrio procedere licuisset, nunquam ad metendum tam opimam messem, imo vix quidem ad spicilegium ejusdem forent admitturi. Inerat ab initio tanta non vis *precibus hisce*, ut non negligi pro lubitu possent ab *ordinariis collatoribus*. Assurgente verò ad fastigium suum magis magisque *papismo*, sensim & pedetentim factum fuit, ut dispensatori bonorum, cœlestium & terrestrium beneficiorum, modestissime deprecanti, rem aliquam denegare, homines sive ad ecclesiã sive rempublicam pertinerent, in universũ religioni sibi duxerint. Scenam ex arte istam cum pontifice suo Clerus ad seculum usque duodecimum prosequabatur. Illo verò currente, quid in sinu Papa gereret, porrectiore vultu, quasi in forum apertissime dedit. Ante illud tempus per *preces*, non nisi modestissime servientibus visita-

tas, eos, qui ad curam suam indulgentiamque pertinerent commendare solebat. Liqvet id abunde satis ex HADRIANI Papae quarti (cum in Sue- thia moraretur, NICOLAI Albanensis nomine clari) e- pistola XIII. ad episcopum Parisiensem missâ: in qua attentius eundem rogat, pro beati PETRI & suarum re- verentia literarum, personae honorem, qui in illius ecclesia primum vacaret, concederet, ut & ipse suas sibi preces sen- tiret fructuosas fuisse; imo de PRÆCUM admissione suarum episcopo denique exsolvere posset debitas gratiarum actiones. (a). Non adhuc mandabat, sed orabat pontifex: non auctoritatem, sed precum suarum admissionem urgebat. Sed aderant non procul tempora illa, qui- bus, mutatâ scenâ, larvam Rôma poluit, & in perfectam obligationem quæ pridem fuerat, grati- arum actio transtundi cœpit. Arcanum dominatio- nis palam prodiit, precibusque faces atque arma ad- jecta fuerunt; ita ut mandando rogaret, & execu- tores constitueret, qui ordinarios collatores, si quos reluctantes viderent, ea, qua conveniens esset, vi adhibita, ad admittendum preces suas permoverent. Ad illum vero modum preces in mandatum degener- rasse, ex literis ad abbatem S. Remigii ALEXANDRI III:iii, qui post Adrianum proximè sedit, ad un- guem apparet: quibus devotionem illius attentius mo- net atque MANDAT. ut Clerico suo Clienti, amoris divini intuitu, præque reverentia B. PETRI & sua, aliquod benefi- cium ecclesiasticum sibi competens, liberaliter provideret. Scilicet, ut cetera omnia, a tenuissimis initiis ad justum

justum robur suum, minutis auctibus ascendere solent; ita *precibus hisce* pontificum non simul, sed pedetentim & quasi per scalas eundo, sua nervorum vis atque membrorum firmamenta accesserunt. Saeculo vero XIII. factum fuit, ut non ambitus turpitudini suæ, fallam & fucatam speciem prætenderent amplius, sed ad vim moliendam animis intenti esse inciperent: præcipuè vero cum *ordinariis* beneficiorum *Collatoribus monitorias* suas primum, inde *preceptorias* & denique *executorias*, ordine, mitterent preces. Quo quidem ausu an ad terrendum & vi laceendum, institutum magis aliud comparatum diceat, non temere dubito (β).

(α) *Verba sunt* Natal. Alexandr. a Boehmero *alligata Jur. Ecclesiast. Lib. III. titul. V. §. 99. pag. 338.*

(β) *Boehm. l. cit. p. 339.*

§. VI.

Sed non hisce, puta sacrorum arbitris atque regni Christi *vicariis* solum, eorumque libidini explendæ, *preces armatae* scilicet conveniunt: sunt eorum, infinito numero, *ordinum*, qui ad familiam pontificis pertinent, artium & studiorum status sui, æmuli multi, multi consecranei. Dicimus in proverbio: Discere solere bovem minorem arare a majori. In republica, & quidem præcipuè ecclesia, si quam delirandi ansam & arbitrium sibi sumunt populi seniores, ceu exemplum imitationi sibi proditum non cunctanter arripiunt juniores. In *Papaea* ecclesia æmulationem cum superioribus eandem, tanto magis secu-

securè & aperte ingredi quisque potest, quanto larvis & involucris omnis apud illos religio tegitur, inque suorum fratrum inquinamenti, nedum peccatillis glebæ suæ, frontem nunquam non remittere soleant pontifices. Sic de illis non *carnis* sed *spiritus*, prout audire volunt, filiis constat, quod data porta muneris cujuslibet ambiendi atque prensandi, eorum non rarerent quæstui preces proflare soleant. *Cohabitat necessitati proxima pietatis larva*: præsertim vero plebis animos superstitionis vanitate sua, fascinare ipsis primum & in promptu esse solere novimus. Est non ignota impostorum natio *Cingarorum*, incantationibus suis agresti turbæ imminens, & ex eadem spolia agere, quam maxime intenta. Eisdem quocunque modo violare, illa nefas putat, ne preces & arma & diras execrationum illorum in se arceant. Vendit non aliter gens *sancta*, de qua in præsentia nosmet, suos quoque fumos atque imposturas. *Crucem* circumferunt & sub illo signo, malorum geniorum & morborum, in præsens & futurum, averruncatores se fidissimos jactitant: certe eorum, ex *Laicis* religionem vix centesimus quisque evadere potest. Imprimis vero in ægotantes arma sua impigre stringere solent. Illis carmina magica sua obmurmare & sub spe factâ eliciendi animas eorum ex inferno, oculum alterum, si non manum in crumenam ejus, cujus res agitur, extensum habent, neque præstigiatarum harum ulla eosdem conscientia tangit.

Missarum vero solemnia, confessiones, unctiones & reliqua piarum fraudum condimenta quid sunt quæso! nisi *preces armatae*, quibus simpliciorum mentes usque adeo infatuare solent, ut familiam bonis omnibus multi carere malint, quam naniis istis rite non parentari animæ suæ. De cetero *diræ & preces illæ*, quibus ex solempni formula (*a*) in papatu personæ & terræ identidem subjiciuntur maledictis, quid nisi *arma* sunt ecclesiæ & tetricæ disciplinæ illius vincula, quævis illigari facillimum: iisdem vero levâri liberariqve divina lege nulla, neqve humana, nisi pontificis edicto solius, mortalium quisquam potest. *Preces* autem *armatas* id est virgulâ ferreâ inclusas nemo derogabit prælati (*non de nihilo*) ævi illius, qui civiles & posthumos effectus cogitaverit, quibus se pedetentim investivit *excommunicatio*, postquam ab OTTONIBUS (*β*) ferri & armorum jura obtinuissent episcopi. Quam verò ab illo tempore gladii ore ad præliandum magis, quam gladio *oris* ad prædicandum iidem usi fuerint, omnes noverint; & si quis dubitat, in fidem dictorum consulere potest epistolas & *preces*, quibus affectuosissime scriptis ad non relinquendum rubigini arma sua, in peculiari FILII DEI bello, reges gentium, etiam Sveo-Gothicarum olim permovere aggressos fuisse, constat (*γ*).

(*a*) confer Spegels bewijs til Sw. Rætt: Histor: p. 131.

(*β*) Dieter. *imperatt. Germ. H. Aug. OTTO magn.*

(*γ*) *dissert. de Olavo S. Norv. regis pag. 39.*

§. VII.

EXtra oleas vagatos, & ad reges, principesque itidem ambitum & insatiabiles manus suas pontifices porrexisse, vel ab exemplo unico illo recens allato liquet: cui si institutum ferret, pleno sacco plura adjicere possemus. Postquam enim eosdem, puta principes, ad sua flagra traxissent & religione vanâ sua, satis ante delibutas mentes eorum eo perduxissent, ut quem parentibus suis morem gerere liberi debeant, eundem spiritali patri & universæ domui ejus, hi quoque deferrent, sensim progrediendo effectum fuit, ut velatam honestis nominibus abominationem pontificiam illi quoque admiserint, eidemque penes se locum non inviti reliquerint. Neque enim decreta & canones & constitutiones, numero infinitas solum, quas pro divinis venditabant, tanquam parentes, filiis præscribere, verum citissimam obsequendi promittitudinem insuper iisdem extorquere ausi sunt. Et demum, quod precibus & pollicitationibus obtinere non potuere, id minis & execrationibus tuopte nutu ipsi, ceterive sacrorum archontes, ad dictaturam libidinis immentis suæ, expresserunt, extorserunt. Pluribus, quam quæ jam ante adduximus, exemplis probare problematis asserti hujus veritatem non est opus. In summa: preces servitii divini excellentissimam speciem esse: & orare scire, scientiam maxime necessariam SENECA dixit, cum in ceteris ignoratio plus sæpe profit, quam scientia. De precibus cleri papi-

zantis, quam speciem & scopum habeant; utrum ad scientiam omnium maximam referendæ sint, non ego judico. Id scio, *armatas, supplices, & minaces esse solere, (a)* & quantum ad impetrandum posthumiæ pœnarum indulgentiam, puta potestatis plenitudinem, apud *ip/os* proficere videri poterint: tantum ignorantem superstitionis illius, diversæ religionis sectatoribus ad investigandum illud *unice necessarium* ulsi fuisse, & in posterum etiam profectui fore.

(a) *conferri meretur bulla Clementis papæ XI; ad Imperatorem Josephum directâ, cujus jam ante mentionem fecimus §. 4.*

§. VIII.

DE *precibus ECCLESIE* armatis, earumque in illo cœtu magna cum præsumptione institutis ludis atque choragiis, ista dicta sunt. In ecclesia an vero republica prius ulu venerint, anceps quæstio est: in qua enodanda frustra omnis collocabitur industria, quamdiu de sacro & civili imperio non constat adhuc, quodnam horum prius ceperit. Interim, si pro vero illud sit habendum, quod necesse sit cogitanter, celeriter & mature magis incipiat, quod ad finem, & fastigium prius accedit, de auræ captandæ solertiâ hac ipsa, ceterisque superstitionis præstigiis nemo dubitat, quin sicut ad apicem operis sui multo ante pervenire architecti sacri, quam civilis imperii, ita ad assequendum scopum suum, mangonium & mandragonæ poculum hoc ipsum priores illi quoque adhi-

adhibuerint. Id interim, machinamentis penitus visis illis, quibus urfit opus suum quisque, facile patet, ulro citroque manus sibi invicem scalpsisse, & postquam operi curatius instare cœpit civitas, artes & calliditates, quas in ecclesia valere diximus, non infelici æmulatione expressisse. In illa vero similitudine, cum dissimilitudo, passim & ubique interveniat, quomodo homines *laici & politici* preces suas armare, iidemque sub specie favoris & amoris, nonnunquam etiam juris, sua ad capiendum retia occultare soleant, dispiciendum. Id vero quoniam & *publice & privatim* itidem fieri soleat, de illis precibus, quæ palam populo, sese exerunt, nec non honestis nominibus, quibus illæ sese venditare solent, primo agendum. Quisquis autem *politicarum* earumque *publice* armatarum precum mentionem injici audiverit, eundem neque difficili conjectura assequi posse speramus, quod id genus precum *personis*, quarum cum republicâ rationes sint conjunctæ, apprime conveniat. Ejusmodi personam *rerum domini*, principes & imperatores suprema potestate sustinent. Iisdem, si quæ precum larvâ vel inter se invicem, vel cum civibus suis aliquando, pro ratione status atque circumstantiarum, agere visum fuerit, id ipsum ita comparatum esse novimus, ut necessitatem moralem eandemque physicæ æmulam secum non raro conjunctam habeat. Habent illi neminem in terris superiorem, qui per modum juris, suam cui-

que

que afferere aut decernere possit: cumque habeatur in illo statu etiam stolidum atque durum per vulnera obtinere velle, quæ tranquilla ratione haberi poterint, sub specie orantium, vim occultare multis sæpe solemne esse solet. Abdunt animi secreta blandis verbis, & sub amicitia involucro obstacula percurrunt, saltem percurrere sagunt, quæ illorum, ad obtinendum id quod intendunt, impetum sufflaminare videri poterint. Loquuntur de condita in altitudinem modestiæ & humanitatis imagine hac ipsa, non antiqua modo, verum etiam recentiora historiarum monumenta. Coactæ frontis scenam, principum alios diutius sustinere: alios laxatâ casside, vultus suos statim exeruisse legimus. Inter illos veteris ævi heroes, qui magis promte & aperte negotium suum expedire, *Q. FABIVS* maximus eminet, qui cum *querelis* nullis, neque consiliis penes Carthagenenses rem mandatam disceptari posse videret, quæ in sinu gestaret, arma excussisse, & bellum an vero pacem mallent, eligere iussisse perhibetur. Ne de *IVARO BLY* purpuratorum gentis nostræ principe quid memorem, quem stili & armorum, imo verborum promptitudine eadem etiam, gentis nostræ proregi *BIRGERO* in eligendo rege assensum non difficulter extorsisse novimus. In recentioris autem ævi historia tot politicarum precum armorum, earumque publicarum exempla passim obvia sunt, ut iis recensendis nulla plurimum nedum
no.

nostra unius sufficiat industria. Quid enim magis usu inter civitatum rectores receptum, quam ut tertius, ubi inter se modò duæ pluresve civitates dissideant, modo civibus non conveniat cum principe suo (a), operam interponat suam, & intercessionis interventu publicæ suæ, rem eo perducere studeat, ut de re dilceptata inter dissidentes auspiciatò conveniat. Talium intercessionum publice factarum naturam & indolem, qui paulo altius consideraverit, *precum armatarum* lineamenta quædam non e longinquo videbit, & ad easdem, puta preces non in cassum missas, quæ suffragante fortuna gesta fuerint, omnia referenda esse. Quod si enim acciderit, ut pars superior, cuius est alteri parti conditiones præscribere, non admiserit intervenientis tertii oblata officia, non sponsiones nedum æqui justique representationes ab illo factas, eo non raro rem redire solere novimus, ut quæ pro alieno periculo *deprecatores* modo sese obtulit *pars media*, succumbentis alterutrius causam in se suscipiat, & ea armis conficere aggrediatur, quæ precum familiaritate nulla transigi posse viderit. Sed non civitatum rectores per *preces armatas* mutuo & inter se invicem solum agunt; intra civitatem, frequens usus & crebra mentio harum precum quoque occurrere solet, earumque vim & efficaciam suo cum detrimento an vero emolumento illi inprimis experiri, qui vel fori litigiis implicantur, vel in reipublicæ administrandæ par-

te aliqua aliis anteferri desiderant. Quas illi vias ambitiose sectari sibi que munire soleant ad vitandam principis & *populi*, aut certe *tribuni* illius vocem, rerum ultro citroque gestarum commentarii ubique fere testantur: præsertim vero illum morem penes suam gentem taxant Romani scriptores, qui operarum & supplicationum & suffragationum artificia plurima prosequuntur, remediaque, quibus remedio majus crimen coerceri voluerunt patres, satis aperte produunt & patefaciunt. Qui ambitus condemnabantur, in perpetuum gerendi honoris impotentia mulctabantur, & qui precibus ad obtinendam spartam candidatis clientibus suis servirent, eorum nullis non infamiae notis premebatur publica fraus. Sed non opprimebatur. Imagines majorum precibus adjectæ: principum virorum commendatitiæ, & si minus illa proficiant, pecuniæ inter illos, qui judiciorum & rerum publicarum administrati sunt, in tempore distributæ, olim & hodie ad pervincendum & præcurrendum iis, quibus cum certatur, plus sæpe valent, quam cataphractis legionibus depugnata quæcunque belli alea. Exactam status hodierni, in rebus publicis bene multis, imaginem, qui degeneris Romæ mores intimius contemplatus fuerit, se videre fatebitur, & spem lucri ad hebetandum mentis & armorum aciem, quam carmina magica quæcunque, plus efficere posse, experientia docet; exemplo illarum inprimis civitatum, in quibus

bus palam venalia prostant munera publica; utque auri messis opima fitco *regis* accretcat, ex *illis* suffragio & commendatione, munia non aliis honoratissima quæque conferuntur, quam qui copiis ad largiendum instructissimi fuerint. In illis *precibus* atque votis, *armati* multum, imo fraudis atque doli plurimum etiam obrepere, omnis homo videt: & ubi non alius, quam talis habetur respectus personarum, ibi justis præmiis fraudari cives digniores: inibi ad inolescendum, ad circumveniendum, prostituendam, flagellendam, verbo: ad pestum dedendam rempublicam vergere & adtemperari omnia, notissimo notius est. In aliis civitatibus illum hodie, usu magis quam jure aliquo, morem inolevisse novimus, ut qui modo in foro contrariis signis invicem semet invadere cœperunt, nunc gradatim cum aliis in republica ascendere detrectant, codicillis suis illi principum gratiæ adrepere soleant, iisdemque commendatitias identidem exorare ad fori senatum, interdum ut faventiozem eundem in terminandis litigiis suis experiantur: magis crebro autem ut suffragantis collegii favorem, cum aliis eundem, si non potiozem experiantur in prensendo munere civitatis honoratiore aliquo. Apud omnes gentes virtutis præmium esse honores, eoque sine civium cunctis, si bonis artibus fidant, licitum esse, ut magistratum petere, *ita* preces etiam vota que sua ad principem dirigere, quis unquam negaverit? id interim ob-

D

serva-

servare licebit, *preces* hujus generis *armatas* principum ad cauponandum in foro atque republica, multis usui & in vicem instrumenti servasse. Nostræ civitatis legibus non tolerantur, neque a principe expediri solent aliæ, quam quæ bene meritis faveant, & si qui astu magis quam virtute rem suam agere studeant, ab illis expungendis, aut certe non nisi meritis eorum convenienter tractandis, neutriquam impediri eos, quibus competit dignoscere & dijudicare ambientium quorumcunque merita, *forma regiminis* ipsa, collata cum edictis non unius ævi principum, haud obscure docet (β). Diversis autem casibus atque temporibus, ubi *majestas* in planum submittere culmen suum, & obrestationibus cum civibus agere incipiat, non magis aliud intendi ferri videmus, quam ut opum conditoria illorum perlevi momento aperiat. Sceptrum vero ubi ad preces & cetera familiaritatis officia suum demiserit *illa*, quam fasces & secures ad ea, quæ fors tulerit experiunda, pietatem civium magis inflammare, nostratum exemplo regum atque heroum, non simplici vice constat.

(a) Cum paulo ante ordini protestantium in urbe Turonensi non bene conveniret cum patribus Jesuitarum, & ad vim parti innocenti inferendam res spectare inciperet, pacis Olivenensis sponsores atque fidejussores Senatus populique Polonici zeli fervorem, precibus armatis, sed calamo expressis solum, mitigare & pervincere aggressos fuisse constat.

(β) *conferſis legiſterii Sveth. cum commentario P. A-*
bramſſonii (in 4:to) pag. 231.

§. IX.

ATqve hæ quidem *armate preces* illæ ſunt, quas tranquillo reipublicæ ſtatu, ſub miti principe, eodemque morborum ſtatu ſui patiente, quies imperioſa non ægrè neqve inutiliter urgere ſolet. De illis, quæ turbatis reipublicæ temporibus, identidem uſu venire ſolent, paucis inſuper diſpiciendum. Ubi inter cives concordia glifeit, inqve principem voluntates omnium propendent, modeltiam & auſtoritatem deprecantium vincere non difficulter ingenia ſervientium, modo audivimus. Aſt ubi clauſtina turbandæ civitatis conſilia fervere incipiunt, non *imperii* modum principes, neqve *libertatis* ſervandæ viam certam tenere cives noverint, precibus *armatis* non amplius ſimulatis, ſed cum indignatione conjunctis itidem *ſuam cauſſam*, idqve ſatis aperte, utramqve partem munire ſolere, omnis ævi teſtis eſt hiſtoria. Sic cum militum ſuorum audaciam alacritatemqve oratione luculenta inflammare aggredereſtur *ALEXANDER*: illi vero exantlata hætenus infeſta omnia perpendentes, nil niſi ſurdas aures reponerent, *precibus* primum, mox minis, ceu *armis*, obſtinatum ſilentium eorum rumpere aggreſſum fuiſſe ex Curtio diſcimus (α), *Divis* iteram ſuas preces *EUMENEM* armaſſe, cum eundem, mortuo *Alexandro*, ducem ſuum vivum vincumqve hoſti traderent, *JUSTINIUS* refert (β).

Verum obsoletis illis & longinquis quid opus est, cum prostant in ipso *Scandia* nostræ sinu *CHRISTIANI, ERICI* & ceterorum exterorum exempla regum, quibus cum *rebeldes SUETHI*, iidemque præjudicio esse viderentur dominatui penes nos suomet instaurando, sub specie boni publici, modo minis terere eosdem, iterum blanditiis & precibus gentem demulcere sunt aggressi. De *ERICO Pomerano*, ejusdemq; materteræ *magnæ* appellationibus hujus generis, acta publica temporum illorum, itemq; in *Scandicis* suis *Messenius* (γ) conferri possunt. *Christiano* idem instrumenti genus serviisse etiam ad pervincendam pervicaciam majorum, ut humiliter servirent, iterum sequentis ævi tabulæ docent, ubi eosdem majorem in modum monet & orat (*fierlika bether och högelige formaner*) ut præstiti sacramenti memores esse vellent, odiisque, quibus diu flagrassent animi eorum, nuncium remitterent. cujus si non compos fieri posset voti sui, *Pape, Cesaris, Principum* & quidem præcipue *Daniæ, Norvegiæ & Holsatiæ* suæ armis in subsidium vocatis, negotium omne penitus conficeret atque vindicaret (*epster det wi tilbinde alle dre och schiellicheet/ tha skal Gud i het kenna med oss/ ther i högelige trenga oss til/ at wi worde tha nyde ther til/ war Helge Fader Pasiven/ keisare och alle andra Herre och förste/ enkannerlige wore älskelige troo wnderfate i D. N. och S. och alle andre wi kunnå helst ther til kalle och wethergjörst/ som thet sck böddr* (δ). Atque hæc sunt *preces*, quibus civium suo.

suorum capita principes devovere solent, quoties ad-
mantia imperiis illorum hi cedere nolunt: & sal-
tem ex pacto æquilibrium quoddam majestatis &
libertatis utrinque servari postulant, desiderant.

(α) Curt. *hystor.* IX. 2. 30.

(β) Justin. XIV. 4.

(γ) Meffen *Scand.* III p. 36.

(δ) Hadorph *Rimeronickos andr. deht pag.* 241.

§. X.

Nullam a principe civitati injuriam fieri posse,
sicut non servo a domino suo, *HOBBSII* de
civitate paradoxon esse novi. quod postquam unica
ratione illâ refutavit *PUFENDORFIUS*, quod sit pars
utraqve, *persona* quædam; inter quam juris & æqui
communio existat, adeoque non ab aliquo dubita-
ri queat, quin præcepto *de fide servanda*, ab alteru-
tra parte violato, alteri injuria revera fiat; certe
cives Svethiæ ad cælum & ad reges vix vota sua
temere direxisse sunt censendi, cum in terga eo-
rum sævirent Dani, ut initæ unionis societatisque
jura tuerentur; non ex sua libidine, sed quantum-
cunq; communi salutis prodesset, omnia moderarentur.
Spectat eodem regni Svethiæ ordinum ad *ERICUM*
Fomeranum facta declaratio; qua eundem regem su-
um humillime rogabant (*bidtom Admiufeliga*) ut
fidem pactis & legibus stipulatam ipsis, in posterum
non temeraret. qua justa spe sua si defraudare e-
osdem deinceps etiam præsumeret, exacto tempo-
re quadragesimali proximo, nullam in viribus civi-
tatis

tatis spem imperii repositam haberet (tha forsvint
 t aldrig tha til wart manskap eller tienist apter forde
 Fastegangs tidh) (α). Irritamentum evertendi im-
 perii & juxta vindictæ accelerationem utrinque re-
 præsentabant; & qui ad conditarum ab initio civi-
 tatum causas attendere vult, quomodo non suam
 sed populi rem agant civitatum rectores, certe non
 negabit, spero, sacris legibus iisdem, puta ob-
 testationibus & armatis imprecationibus, quibus
 insistere sibi fas esse putant principes ad subjugan-
 dam patriæ libertatem, iisdem perinde religioso
 ipsos, nempe cives, uti posse, ad jura sua in tuto
 collocandum, cum dominatione principum iniquâ
 non raro premuntur.

(α) de til Nimerôniske hvrands bevîis Hadorf.
collect. p. 105.

§. XI.

Preces & arma ad suæ gloriæ sectæque homines
 magna cum præsumptione validitatis atque effi-
 caciæ submisisse olim pontifices: principes autem ma-
 gis per ambages circumduxisse & in partes tra-
 duxisse, modo diximus & exemplis quoque illustra-
 vimus. scilicet speciosissimo proferendæ religionis
 obtentu, revera vero ut monarchiam sacram suam
 securè magis stabilirent, aditum sibi ad eosdem
 non difficulter patefecerunt. Ante *HENRICI quinti*
 imperium, magna libertate fruebatur Cæsar in be-
 neficiis conferendis majoribus: sed quam cum ami-
 sisse se viderent successores per *HENRICI* resigna-
 tio-

tionem, eosdem non solum pigere cœpit abdicati temere juris illius, verum quam papæ commendatarum, eandem quoq; suarum *precum* rationem haberi debere, collatores episcopos ceterosque, hi neque instanter & serio minus admonuerunt. Vocatæ fuerunt tabulæ istæ *preces*, sed a curia romana, ne quid ecclesiæ, ejusque primatui, communitio juris ista quidquam decerpere aut derogare velle videretur, *primæ* vero *preces* cognominari meruere, quod conferendæ vacantæ jus ad Cæsarem primario pertineat, & in vita non nisi semel precibus istis in singulis ecclesiis, more paparum, uti soleant imperatores, illas verò non temere, neq; precario factas petitiones, verum armaturæ genere eodem omnino succinctas fuisse, non longe est videre ex *RULDOLPHI Cæsaris*, ceterorumque literis, quarum apud *GOLDASTUM* habetur exemplum; quibus monetur *collator*, ut juris atque antiquæ consuetudinis intuitu, nec non reverentiæ, qua sacro imperio obstrictus esset, de beneficio, personæ isti, quam commendasset imperator, liberaliter providere studeret. Camerali aucupio suo, suique nominis in mundo unicitati, quantum inde decederet, papa non longe prospiciebat. Titulum curiose investigavit excludendi principem a participatione juris illius, sed non invenit. Igitur ne, quod *SENECA* ait, gemens pateretur, quod *pati licuit bono*, pro spiritali non vero *civilis* juris privilegio, praxin illam haberi voluit; cum non improbum neque iniquum cuiquam

quam videri possit, ut qui consecrationis & unktionis ejusdem cum papa confors sit, ad eundem characteris indelebilis primariorum precum jus pertineat, ejusdemque, una cum sua curiâ, dispensandi potestatem habeat. Sophisma ad eludendam necessitatem, ubi nullus oppositioni locus, sat tempestive adhibitum, discrepans non multum ab usu, qui in illa ecclesia hodie quoque valet imponendi onerosis præstationibus aliis etiam, speciosa nomina, ne sacrorum monarchiæ suæ, & ad pristinas lautitias postliminio redeundi, præsumptæ spei, quidquam detractum videatur. Id vero, quod ad armatarum precum genus publicum & politicum, de quo nunc agimus, adjiciendum, quod nostro ævo non imperatores solum, & sacra romana professi verum Domini solis sibi jus illud vindicent, sed & reformatæ religionis principes territoriali jure suo exerceant in suis ecclesiis, vetere instituto fundatis; quin, eorum vestigia legant demum principes femina, præcipuè in capitulis sexus feminini, quemadmodum reginæ Borussicæ sub exemplo, præeunte BOEHMERO (=) illud probatu facillimum est, si pateretur institutum.

(a) Boehmer de de jure eccles. protest. II. 3. 5. §. 104 sqq. quibus adde §. 112. ubi videbis Clementem pap. XI non valere voluisse preces ab imperatore factas, suo sine speciali indulto. quid vero obtinueris fulminibus ex pelvi suis papa, juris consultus magni nominis, adductis in medium ipsis literarum apographis iusto commentario instructis, plus satis docet.

DE precibus *juris publici* armatis, ista dicta sunt, quas internoscere & a petitionibus *precaris* factis, quoto gradu distent, observare facilius est, quam speciosa nomina, quibus post amissa vera rerum vocabula, seculum *hodie* corrumpit & corrumpitur, rite discernere. Igitur quomodo *sive imperio* privatim multi ad confundendam primum, mox pervincendam aliorum facilitatem, parili ingenio dexteritateque hastas suas amentare soleant, insuper etiam dispiciendum. De *principibus feminis* modo diximus, quomodo armaturæ genere hoc ipso, per modum *imperii*, bono cum effectu uti soleant. Incredibile vero, quantum *privatim* non ipsæ solum, sed & ceteræ consuetudines aulæ in administranda republica, negotii facessere soleant iis, qui vel ipsi sedent ad clavum, vel ab iisdem proxime abtunt. Interdit illa multis opinio, quod, in modum ecclesiæ, sanguinem plane non sariat sexus ille, adeoque ejus humeris *armorum* gestamina parum apte conveniant. Verum quam non tremenda manu arma gerant, præcipue in hac arenâ scienter eadem reciprocare calleant, veteris & recentioris ævi *Augustarum* exempla plurima docent, quæ importunitate *precarum* suarum, ad reverentiam majorem, quam oportuerit, reges maritos suos sæpiuscule devinxisse leguntur: ita ut non facile iisdem modo impotuerint, sed multoties etiam adegerint ad obsequendum sibi contra animi sui sententiam. Exempla ex *sacris* non

E

mo-

moveo *SPÆ*, *DELILÆ*, *HERODIADIS*, ceterarum, ex
 quibus constare potest, quid ab ipso mundi ortu
 Veneres verticordiae hæ potuerint: quomodo virtutem
 heroicam *ipsam* armis suis laceßere & ad lanificia
 prope cogere non sint veritæ. Apud historiae ci-
 vilis scriptores *OCTAVIUS AUGUSTUS*, quo majorem
 imperatorem vix vidit orbis, his privatim armis in
 fervitute tractus, dolorem sibi primum, mox se-
 culi convitium gloriæ suæ acceleravit (a). *IUSTI-*
NIANO imperante, quomodo armorum genere eo-
 dem implexum & prope oppressum fuerit romanum
 imperium *JO. ZONARAS* & *PROCOPIUS Cas.* testes sunt.
 Alibi quomodo imperia versus aulicum veneficium
 parum apte munita, inter strenua opera non ra-
 ro perierint, regesque teli genere illo icti, favo-
 rem sui sæpe in odium verterint, non est, ut ex-
 empla longe arcessam, cum plura quam vellem,
 adsint in propatulo. *CIMBRICA SEMIRAMIS* minis
 subinde terrens & mox blanditiis demulcens, quan-
 tum præstitit ad inclinandum colla Sveonum sub
 jugo Danico, sequentis ævi tristis experientia docet
 (b). *JOHANNIS* tertii Svethiæ regis, omni genere
 laudis cumulatissimi, cum hac exceptione menti-
 onem faciunt annales gentis nostræ, quod *conjugis*
pontificiæ blanditiis illectus, filium in illa religione
 educaverit, ipseque non satis sibi constans, ad defe-
 ctionem cives suos sollicitare aggressus fuerit (c).
 Fuerunt illa exempla *reginarum* ad suadendum &
 persuadendum deteriora, precibus & armis secre-

to expeditissimarum. Quid ad effœminandam ci-
 vilitatem, longa prece, leni illo tormento suo, *privati-
 sim* graves domi matres efficere valeant, nescio an
 manifestiore indicio probari potest, quam illis in *In-
 dian* institutis longinquis nostri ævj navigationibus,
 non alio magis sine, quam argillaceorum vasculorum
 inde advehendorum causa. Quidquid occidentis re-
 gio ultima gignit, oriente ultimo absorberi, mul-
 tis est observatum. Quanto vero & quam grandi-
 cum periculo, neque nisi publice privatimque ege-
 sto omni reipublicæ gerendæ nervo, fictilia &
 non nisi muliebria ista redimantur, deficiens mul-
 tis in locis salus publica, *ipsa* testis est. Verum non
 respiciunt epulares triumphos omnium vota mulie-
 rum. Prostant animi non humilis exempla mul-
 ta quoque sexus illius, *armorumque* ad asserendam
 publicum & privatum decus tempestive & pru-
 denter adhibitorum. quo vero rariora illa sunt,
 tanto in illis recensendis brevioribus nunc quoque
 nobis esse licebit. Saltem Svethiæ reginarum com-
 plurium, M. ANTON: C. SABELLICUS meminit, quæ
 ob eximias virtutes cum intellectuales, tum quo-
 que morales *orbis miraculum* olim dici meruere (d).
 Et certe, si quæ de PHILIPPA, ERICI Pomerani conjugis
 BENZELIUS (e). & fragmentum historicum JOHAN-
 NIS tertii regis, de MARGARETHA matre ejus tradit,
 (f) attenderimus, (quæ in oculis oranium hærent,
 clariora non moveo) quomodo, quæ vi injustè
 diripisset ERICUS, armis & artibus quibuscunque
 civibus ILLA restitui fecerit: HÆC autem offensas, ne

ad regem deferrentur ejusque indignationem moverent, præoccupaverit; eundem turbidum placaverit, tristem solatio subvenerit, iratum eundem mitigaverit, & proinde communis civium MATER appellata fuerit, heroinarum, publico bono armatarum, miracula, nostra secula neque ignorare, promptum erit videre.

(α) Tacit. *Annal.* 1. 4. adde Sveton. cum comment. Schildii, pag. 313. ubi Livia sacerdos dicitur mariti sui; idque elogium non alio nomine magis meruisse videtur, quam quod in principalium curarum partem sese intruserit, sacerdotum illius ut C. sequioris ævi exemplo, qui in aulis principum scenam eandem mira dexteritate leguntur prosequuti.

(β) Messen. *Scand.* III. pag. 36.

(γ) Loecen. *hist. Sv. Goth.* lib. VII. p. m. 415.

(δ) Peringsköldii *nota in vitam Theodor.* p. 507.

(ε) Benzel. *Colleg. M. hist. Sveth.*

(ζ) *Nettelblads bibliotb. Svec.* erste stück. pag. 53.

§. XIII.

ESt illa in aulis principum privata felicitas an vero infelicitas armorum muliebrum. Visis illis oculorum doloribus, frigidus circum præcordia sanguis nusquam minus, quam in illis locis obistere potest. Verum quod ad illam supernam sedem, quæ cœlibatus in ecclesia omnis fundamentum & exemplum est, JOVIS puta *Vaticani*, penetrare possint arma muliebria, non ego crederem, nisi constaret ulcilci quoque posse feminas, & PALLADI a JOVE fulmen suum clypeumque, una cum ægide

con-

concessum fuisse. *OLYMPIAM MALDACHINAM*, plus quam virili ingenio armatam feminam, in vinculis tenuisse animum *INNOCENTII* *papa* X:mi, nimioq; in neptem affectu suo, ingens famæ deliquium eundem passum fuisse, quis non noverit? Dignitates & beneficia ecclesiæ quæcunqve, ex illius nutu, dispensabantur, interqve poppysmos & blanditias, quibuscunqve illa veller, papa confirmabat. In humilioribus curis, quam non deceat neqve conveniat viris, vitam agere uxoribus obnoxiam, *leges* utriusqve tabulæ non uno in loco inculcant. Sed si de *moribus* dicendum, postquam illi *leges* in suam potestatem perduxere, etiam in privatis familiis, ad eas usqve, artificii & proventus aulici illius exempla, infinito numero, se in oculos quotidie infundunt.

§ XIV.

Sed prostant in ecclesia & republica non feminarum multæ modo *preces*, ad emolliendum virile ingenium efficacissimæ. Veniunt valetudinario cum ipsis eodem plane compingendi *ministri dominantes* multi, qui sub blanda specie boni publici, officii atque religionis, principes circumveniunt, quæ sibi sunt indebita rerum arbitria præripiunt & vel conniventibus, vel plane non sentientibus iisdem, in se transmovent. Magnum regno detrimentum est, neqve principi minus dedecus, si eodem quo ipse, summo loco, plures stabulentur reges, & quod a DEO uni creditum est, imperii pignus

pignus, idem distrahere alii & astu quocunqve in
 se derivare præsumant. Id vero semper & ubiqve
 ferè, ubi *Apilii* regnant, obrepere solere status vi-
 tium, sub exemplo *PHILIPPI* III, Hispaniarum regis,
 politici ætatis illius plurimi probant; apud quem
 acriter adeo suam aliorumqve causam perorare
 scivit *Lermæ* dux, ut quidquid vellet ipse non
 difficulter obtineret: regi verò, pro aliis alterna
 vice deprecanti, clausas aures plerumqve pædago-
 gus minister accommodaret. Sed non respicit
 præjudicium nocendi idem regum palatia solum.
 Qui timenda in regno auctoritate valent, si quo in
 loco *privatim* sint apud cives suos, aliorum com-
 mendatione experiri volunt, quam non conciliis
 populi secretò misceri, ambire, & preces suas falsis
 nominibus involvere sæpe solent? *Primis Cæsari-*
bus illum non ingratum, aut pro inhonesto ha-
 bitum fuisse morem, suo sub exemplo *TIBERIUS*
 prodidit, cum *Neroni GERMANICI* filio juventam vix
 ingresso *questuram* peteret & ambiret, istasque pre-
 ces suas patribus *occulte intudendas* propinaret (a).
 Qui ditescere volunt, & aureum vellus *Colchos*
 quæsitum abire detrectant, quibus non diverticulis
 blandis sed ambiguis, humiliores, si qui copiosiores
 sint, circumvenire solent? præsertim si talis inter
 utramqve partem relatio intercedat, ut spe devo-
 ratam ab altero substantiam, alter sine offensione
 negare non audeat. Sed quis, quæso! phalerata
 dicta & facta omnia in numerato habet, quibus
 lude-

ludere & illudere alios solent terræ filii, cum lacrum ambitioni suæ condere, aut ex re tenui aliena lacunam suam implere laborant? Quomodo vero stratis hami locis retia sua ad capturam explicare; quibus armis suas illi sordes munire, & ne perpluant, obtegere soleant, *Ulyssis Stolati*, cujus modo mentionem fecimus, intercessio apud pontificem satis grandi pretio emta atque vendita testis est (β) itemque *AQUILIUS* ille *REGULUS*, cui ex arte scenam implenti *PLINIUS* in epistolis (γ) larvam detraxit, cum de homine bipedum nequissimo testatur, quod morientibus si locupletiores essent, præsto adstiterit assiduo, caperatae frontis suæ nube lentitudineque eisdem circumvenerit, neque a lecto prius discesserit, quam improbe captato, prædictatoque testamento familiam depilasset, & armis ingeniosæ nequitiæ istis, ex tenui & paupere ad sacerdotium primum, mox consulatum & demum maximas opes, latissimum sibi aperuisset campum. Id quod eodem prope modo factum videtur, quo sequioribus seculis latentium lucrorum indagatores sagaces esse cœpere monachi, qui fidem deblaterantes & laicis in aurem insufurrantes, itidem in DEUM impii suere & cum proximo perfide egerunt. Sed de quibus paulo antè, Verum *DOMITIANUM* ipsum, cui serviebat *Regulus*, neque prorsus immunem fuisse ab eodem vitio, *TACITUS* auctor est, qui de locero suo dicit, quod uxori & filiae piissimæ suæ cohæredem eundem scripserit

ma-

malum principem (δ). Scilicet metu armorum & fœvitæ illorum, non a iudicio hæc in principem benevolentia proficiscebatur. & quemadmodum pariteri cum lupis securius, quam totum ovile iis dilaniandum obijcere; ita ad injuriam omnino propius spectare, quam abs beneficio proficisci existimandum, si ad lætiam inflammato *Pisistrato* & qui vestigiis illius ad impudentiam insistere solent aliis etiam, humiliter & depreffe cives respondeant, metuque rapacitatis universorum, portionem aliquam iisdem obrudant armis suis avellendam & in spoliarii rationes suas demum referendam.

(α) Tacitus *annal.* III. 29.

(β) *Abbas Gualdi in hist. v. di Don. Olympiæ, mores femine hujus, quam caput pape demulcerit, & ad inescandum illicendumque universum Cardinalium collegium illecebris suis versatili & callido ingenio fuerit, pluribus exponit.*

(γ) Armatae nequitiae hominis hujus, pluribus in epistolis mentionem facit Plinius.

(δ) Tacit. *Agricol.* Cap. 43.

§. XV.

NARRAT DE *TIBERIO Tacitus*, quod quæ in republica geri fierique voluit, colore quodam verborum referre solitus sit, eidemque in speciem quoque fides habita fuerit, non quasi non perlucere latebræ illius, sed saltem potentis violentiæ metu. Quomodo non *singuli*, publice privatimque; non pauci, iidemque simplices & minores, sed cujuslibet sexus

atque *loci* homines regere naturam velisque
obtendere vultum suum soleant, ad circumponen-
dum sibi dignitatis & vitæ copiosæ præsidia quæ-
cunque, ex iis, quæ breviter & strictim a nobis
dicta sunt hæcenus, quodam modo dignosci posse
speramus. De *justitia*, an vero *injustitiâ* moris illius,
nempe *precibus se armandi*, quoties in commoda tua
alios quis inducere velit, esset in fine differendi lo-
cus amplissimus: sed cum angustia non unius ge-
neris abs prolixiori thematis evolutione illius me
exclusum velint, quid de violentia dissimulata ista
colendi & inescandi verecundiam aliorum: quid de
armis & inventis, quibus pars altera, *πλύτερος* non
raro illa quoque, eludere soleat *precantium ambages*,
sit habendum, in breve & exiguum complicabo.
De *simulatione & dissimulatione*, nec non utriusque
signis & schematibus non unius generis, in *these*
hodie quid sentiant morum doctores, post dilcessio-
nem factam ab illo pristino scholasticorum pa-
trum mentis idolo, ignorare nemo potest. Suffici-
at dixisse, *simulandi & dissimulandi*, hoc est, popu-
lo & scenæ serviendi artificium hominibus, intra
ecclesiam & extra Græciam, nullis non olim usu
invaluisse; neque e consortio humano, hodie pro-
scribi prius posse, quam ex fæce Romuli homines
nulli supersint amplius, væcordia atque malitia
humana in prudentiam & probitatem penitus
conversa fuerit. Quæ in republica eminent *prudencia*,
eandem suam læpe vultum mutare, semet ipsam,
quæ rebus, quæ temporibus accommodare, & o-
mnes, pro ut res & necessitas poscit, formas in-

duere solere, usus ipse rerum docet. Idque non præter rationem fieri omnis fatebitur, qui ad conficiendum illud stadium, si in quo alio vitæ genere, varium & lubricum, serpentis prudentiam æque ac columbæ simplicitatem in consilium adhibendam esse, non ignoraverit. Oportere, non nego, quemlibet, cujuscunque loci fuerit, *fidem* servare, *honestatem* atque *virtutem*: illam *recta* procedere, & bono cum successu cultorem sui ad posteros & ad superos transmittere quoque, veteres dixerunt. Sed cum sit illud *virtutis* & *honestatis* vel præcipuum munus, non instruere & perficere animum modo scientia rerum, sed imprimis promovere omnium in singulis, & singulorum in omnibus salutem: inde neutiquam ab invicem distrahi posse honestatem & utilitatem, utpote natura coherentia, quisque videt; adeoque quidquid conducit necessitati finis, puta socialitatis, illius efficiendæ rei quoque jus esse in moralibus. Sunt, scio, qui principi, & qui eidem a consiliis sunt saltem, non denegatam volunt artem contegendi mentem gestibus atque verbis, ceu velo quodam: privatim verò compositam omnem fictamque vitam, ceu pestem turpissimam vitari atque haberi volunt, saltem instituto non alio, *GROTII* commentatorum non nemo, nisi qui *spiritualiter* mori velit, neminem ob conservationem vitæ corporalis, quamvis innocentis, in errorem aliquem inducere debere, ex *AUGUSTINO* adstruit (a). Ast cui non publicam sed & privatam vitæ humanæ œconomiam intueri volupe fuerit, quomodo quæ à destructione totius abhorret natu-

natura, ad partium conservationem eandem legem
 extensam quoque velit; eoque intuitu, quæ in
 statu civili universorum ratio est, illa in statu natu-
 rali singulos quoque relatio intercedat: is mentis
 humanæ affectionem hanc ipsam, simulandi puta
 dissimulandi que non universis, aut vicem eorum
 repræsentantibus solum, sed & singulis usui, non
 abusui: neque magis illam, quam cetera naturæ
 munera homini, cum primum existeret, gratis con-
 cessam existimabit. Scripsit in illam sententiam
 commodè magis cogitateque *SENECA*, cum *salva*
pietate, inquit, *frontem attemperare, virtutem non alli-*
dere sed abscondere; potius se aptare, quam nutare homi-
nis circumspæcti & prudentis esse ait. Et demum,
 quemadmodum cedere tempori, vultumque larva
 obducere non inhonestum putamus, cum sine velo
 officium non præstare ipsi, neque inter nudos affectus,
 ad ea quæ sui muneris sint, alios adducere possumus:
 Ita ex adverso, si quæ in nostra potestate fuerint, nullo
 jure sed procaci & ambigua prece saltem, prela-
 re potentiorum quis aggressus fuerit, eidem per in-
 certa & dubia vicissim, imo per ipsam veritatem,
 si fieri queat, imponi posse crediderim, ut immuni-
 tatis & opibus nostris, si quæ sint, adversus ta-
 cite invadentium turbam, illa via, si ratio non da-
 tur alia, sua quodammodo secura maneat & non
 turbata possessio. Id vero cum non jure magis quam
 exemplo fieri certum sit, quomodo cum vulpibus
 vulpinari, *insulares ANDRII* edocti fuerint, agite, au-
 diamus. *Athenienses* ab incolis non exiguam sibi pecu-
 niæ symbolâ fieri voluerunt, eoq; sine *THEMISTOCLEM*

ad eosdem miserunt, expugnatum animos eorum, duorum Athenis familiarissimorum Numinum *παιδῶν τῶν ἁγίων Ἀνδρῶν, Svada, Necessitatisque religione auctoritateque.* Sed quid *Andrii?* Illi perspicientes dolum, dolo repellabant; cumque penes se duas inopes deas illi quoque haberent: *πενὴν καὶ ἄμυχριν, paupertatem & impotentiam,* quid ad velificandum Atheniensium potentiae praestare ipsi possent, false monuerunt. Pro tribunali illud non temere, sed apposite a veneranda antiquitate *dictum* prolatum puto. Sed promptum magis acuminatumque *PHARNABAZI factum* erat, quo conspersas tuc *LYTANDRI preces & arma* ille delusit & a se avertit (β) Mutuis fallaciis fabulam suam utrumque egisse apparet; exprimitque non intempestive exemplum utrumque illud etiam, quo usque precibus obtundendi, & easdem iterum retundendi aliquis *in genere morum* locus esse possit. Nobis philosophia *media* illa, naturali cedens infirmitati, non illiberalis, nedum virtutis splendori quidquam detrahere videtur; cum quae ex porticu est, serenitatem *sapientiamque,* irruente improvise necessitatis vi quacunque, colorem & vultum mutaturam; neque nisi paucissimis illam a natura constantiam datam sciamus, quam de ministris *SPANT. STURII Svethiae proregis* praedicant nonnulli (γ) quod

Securi in faciem cassi neque connivere soliti fuerint.

(α) Osiand. in Gr. pag. 1346. (β) Corn. Nep. vit. *Lytandri* fin. (γ) Loccen. *histor. Sv. Goth. lib. v. p. m. 179.*

SOLI DEO GLORIA.

Perquam reverende atque Clarissime
Domine CANDIDATE,
Fautor & Amice omnium optime.

Postquam animadverti TE denno Heliconis aditurum culmina, defensum egregiam disputationem, quam de precibus armatis conscripsisti, mihi deesse non potui, quamquam temporis angustia prope exclusus, quin paucis TIBI gratularer honores, qui in republica, ecclesiastica pariter atque literaria TE propediem expectant. Amicitia illa sincera, quae ab ineunabulis nos intercessit, immo officia, quibus mihi satis benigne fecisti, memet pietatis meae mutuae assiduo admonent; quin, neque immemoris animi conditium facile evitarem, si non Tuam in institutionis literariae magisterio patientiam, moderationem & assiduitatem debitis laudibus prosequerer. Quare gratulor ego TIBI impense eximias ingenii dotes, quae TE ad praecleara quavis nullo non tempore incitarunt; gratulor progressus in studiis insignes, apprimè vero exantlatos, ad votum & animi sententiam TUAM, & omnium, qui TIBI bene cupiunt, labores academicos, simulque rogo, ut honores Philosophici, in solemnibus Musarum panegyri, TIBI propediem conferendi, cedant in nominis Divini gloriam, Ecclesiae DEI emolumentum, Tuorumque commodum, fulcrum & gaudium perenne. De cetero permaneo

Dab. Aboe die X. Calend. April.

A:o 1745.

TIBI addictissimus

CAROL. GUST. LEISTENIUS

V. D. M.

Monſieur , Mon Cher Ami ,

Aſſez & trop long - tems j'ai gardé le ſilence ,
Agréez que ma Muſe accoure en diligence ;
Pour Vous communiquer , cher objet de mes vœux ,
Combien je prens de part à Vos ſuccès heuroux .
Noblement animé du deſir de la gloire ,
Vous entrez dans la Lice , où déjà la victoire
Vous attend , & je vois tout fraïé le chemin ,
Pour arriver au but d'un ſi vaſte deſſein .
Vous avez , je l'avoue , une ample carrière .
Votre entrepriſe eſt grande & grande la matiere :
Mais auſſi dans ce jour pour Vous ſi glorieux ,
Vont naître ſous Vos pas des lauriers en tous lieux .
Avec tout le reſpect d'un cœur tendre & ſincere ,
Je vous en félicite & qui plus eſt , j'eſpere
Que Vous ſerez un jour l'objet de mes chanſons :
Et que pour Vous ma Lyre aura de nouve-ux tons .
Acceptez , ſ'il Vous plait , le généreux hommage ,
Que ma Muſe Vous rend par ſon tendre langage .
Je ne puis qu' admirer Vos progrès , Votre choix :
N' aiant pour Vous louer qu' une trop foible voix .
Je fais ce que je puis , & je voudrois mieux faire ,
Mais ſi mon Apollon n'apas ce qui peut plaire ,
Aſſez d'autres ſans moi , témoins de vos vertus ,
Leur donneront , je crois , des éloges bien dûs
Vous repondez , Monſieur , à la belle eſperance ,
Qui on concevoit de Vous ſelon toute apparence ;
Heureux ! qui comme Vous , Monſieur , Mon Cher Ami ,
Remporte des ſavans le ſuffrage & l'apui
Continuez , ſ'il vous plait , cette belle éloquence .
Montrez de plus en plus quelle eſt Votre ſcience ;
Et ne croiez toujours , malgré les envieux ,
Votre très humble enfin & très reſpectueux .

CHARLES MAGNUS SIERCKEN

le jeune

Monieur.

CHacun fait assez ce qu'on doit aux Précepteurs fidèles, si l'on considère l'utilité & l'excellence des études, où il est très difficile de faire des progrès sans le secours & l'instruction des autres. Or comme sans les arts libéraux personne ne peut avec bienséance entrer dans le commerce du monde, ni procurer en aucune manière l'avantage du Public, mais qu'au contraire en cherchant inconsidérément le souverain bien dans les choses corruptibles, on court insensiblement à sa perte; ainsi il faut avouer, qu'on est redevable (pour ainsi dire) au Précepteur d'une seconde vie, qui est l'instruction comme de la vie naturelle à un Pere. La pleine expérience, que j'ai faite du soin infatigable, que vous avez eu de mes études, me porte, Monsieur, à embrasser cette belle occasion de vous témoigner ma reconnoissance par les plus sinceres félicitations. Recevez-les donc, Monsieur, pour votre solide érudition, qui, bienque prouvée auparavant par plusieurs puissantes raisons, se manifeste encore par votre savante Dissertation. Je vous félicite des honneurs, que vous avez mérités il y a long-tems, digne récompense de votre intègre vertu. Je félicite encore vos amis & vos Parens de l'honneur peu commun, que vous leur faites. Et je me félicite enfin moi même d'avoir eu un Guide si éclairé dans mes études. Aureste je fais les vœux les plus ardens, pour qu'il plaise à ce Dieu Souverain favoriser vos honnêtes entreprises, & diriger toutes vos études à sa gloire, à votre propre avantage, & à votre entiere félicité. Tels sont les souhaits de celui, qui est de tout son cœur.

Monieur

Votre très-humble serviteur
MARTIN JEAN WALLENIS.

Så jag af wårdsamt sinn' i dessa korta rader/
 Får wisa min respect, Herr Informator kår/
 Mot all den ynnest J/ bewist mig som en Fader.
 Ehr lärdom/ wett/ förstånd/ jag högt erkänner här/
 Och skattar lycklig mig/ det jag får gratulera,
 Ehrs witttra lärdoms werck/ Ehr till sårheter fler/
 Ehrs goda namn til pris/ til heder och til åra /
 För all den möda sli/ J lagt i ungdom ner.
 Hwad sårhet önskas kan/ beståndigt ehr tillföte/
 beständig wålgång ehr/ til krop til lif och siål!
 Min plickt at önska år/ Ehr heder aldrig tryte/
 Ehr kröne Himlen sidst med ewigt godt och wåhl!

JOEL. JACOB PETREJUS.

Corrigenda.

*Pag. 2. lin. 12. punctum, ceu superfluum deleatur. p. 3. l. 14 pro
 quemcunque lege quemcung. p. 15. l. ult. tenuissimis pro teo
 nuissimis. p. 17. l. 25. obmurmurare pro obmurmare. p. 25. l.
 11. flagellandam pro flagellendam. ead. p. l. 24. prentando
 pro pren/endo p. 26. l. 16. fere pro ferri p. 40. in not. secund.
 l. 2. demullerit pro demulcerit. Reliqua si irrepserint, qua
 mitionem B. L. expectant censuram.*